

**ИЧКИ ИШЛАР ОРГАНЛАРИ ХОДИМЛАРИ
САЛОМАТЛИГИНИ САҚЛАШДА ПРОФИЛАКТИК
ТИББИЙ ТАДБИРЛАРНИНГ АҲАМИЯТИ**

Рохимова Ширин Олланазаровна

Ички Ишлар Вазирлиги Академияси Аниқ фанлар кафедраси

доценти

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20937669>

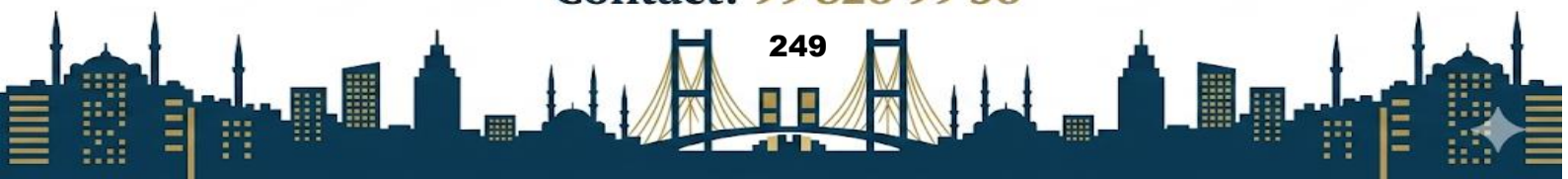
Аннотация. Мазкур мақолада ички ишлар органлари ходимлари саломатлигини сақлашда профилактик тиббий тадбирларнинг аҳамияти таҳлил қилинган. Ходимлар фаолиятида учрайдиган касбий хавф омиллари, уларнинг организмга таъсири ҳамда профилактик тиббий кўриклар, эмлаш, санитария-гигиена тадбирлари ва соғлом турмуш тарзини шакллантириш орқали касалликларнинг олдини олиш масалалари ёритилган. Шунингдек, профилактик тиббий тадбирларнинг хизмат самарадорлиги ва меҳнат қобилиятини сақлашдаги ўрни кўрсатиб берилган.

Калит сўзлар: профилактика, тиббий тадбирлар, ички ишлар органлари, саломатлик, касбий хавф, тиббий кўрик, соғлом турмуш тарзи.

Аннотация. В статье рассмотрено значение профилактических медицинских мероприятий в сохранении здоровья сотрудников органов внутренних дел. Освещены профессиональные факторы риска, их влияние на организм, а также роль профилактических медицинских осмотров, вакцинации, санитарно-гигиенических мероприятий и формирования здорового образа жизни в предупреждении заболеваний. Показано значение профилактических мероприятий в поддержании работоспособности и эффективности служебной деятельности.

Ключевые слова: профилактика, медицинские мероприятия, органы внутренних дел, здоровье, профессиональный риск, медицинский осмотр,

Contact: 99 826 99 56

здоровый образ жизни.

Abstract .The article discusses the importance of preventive medical measures in maintaining the health of law enforcement officers. Professional risk factors, their impact on the body, as well as the role of preventive medical examinations, vaccination, sanitary and hygienic measures, and the promotion of a healthy lifestyle in disease prevention are analyzed. The significance of preventive healthcare measures in maintaining work capacity and professional efficiency is highlighted.

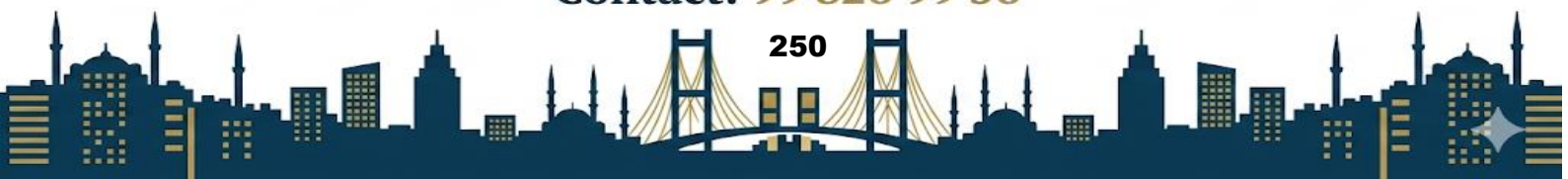
Keywords: prevention, medical measures, law enforcement officers, health, occupational risks, medical examination, healthy lifestyle.

Замонавий жамиятда ички ишлар органлари ходимлари жамоат хавфсизлигини таъминлаш, ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш ва фуқаролар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш каби муҳим вазифаларни бажарадилар. Уларнинг хизмат фаолияти юқори даражадаги жисмоний ва руҳий юклама, стресс, хавфли вазиятлар ва номунтазам меҳнат режими билан боғлиқ бўлиб, бу омиллар ходимлар саломатлигига салбий таъсир кўрсатиши мумкин.

Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти маълумотларига кўра, касалликларнинг катта қисми профилактик чора-тадбирлар орқали олдини олиш мумкин бўлган нозологик шакллар ҳисобига тўғри келади. Шу сабабли профилактик тиббий тадбирлар аҳоли саломатлигини муҳофаза қилишнинг муҳим йўналишларидан бири ҳисобланади [1].

Ички ишлар органлари тизимида хизмат қилаётган ходимларнинг соғлиғини сақлаш нафақат тиббий, балки ижтимоий ва давлат аҳамиятига эга вазифа ҳисобланади. Соғлом ходим хизмат вазифаларини самарали бажаради, фавқулодда вазиятларда тезкор қарор қабул қилади ҳамда юқори касбий тайёргарликни намоён этади.

Ички ишлар органлари ходимлари фаолияти доимий психоэмоционал зўриқиш, юқори масъулият, хавфли хизмат шароитлари ва номунтазам иш

вакти билан тавсифланади. Бу ҳолатлар организмнинг адаптацион имкониятларига юқори талаб қўяди ва турли касалликлар ривожланиши хавфини оширади [2].

Касбий хавф омиллари каторига сурункали стресс, уйку режими бузилиши, жисмоний зўриқиш, шовқин таъсири, ноқулай иқлим шароитлари ва юқумли касалликлар билан касалланган шахслар билан мулоқот қилиш эҳтимоли киради. Ушбу омиллар таъсирида юрак-қон томир касалликлари, гипертензия, қандли диабет, асаб тизими бузилишлари ҳамда иммунитет пасайиши кузатилиши мумкин.

Халқаро тадқиқотлар ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ходимларида аҳолининг бошқа қатламларига нисбатан юрак-қон томир касалликлари ва психоэмоционал бузилишлар кўпроқ учрашини кўрсатган. Бу ҳолат профилактик тиббий назоратнинг аҳамиятини янада оширади [3].

Профилактик тиббий тадбирлар инсон саломатлигини сақлаш ва касалликларнинг олдини олишга қаратилган чоралар мажмуасини ўз ичига олади. Улар бирламчи, иккиламчи ва учламчи профилактика босқичларидан ташкил топади.

Бирламчи профилактика соғлом турмуш тарзини шакллантириш, зарарли одатларнинг олдини олиш, санитария-гигиена талабларига риоя қилиш ва иммунопрофилактика тадбирларини қамраб олади. Бу босқичда касаллик ҳали юзага келмасдан туриб унинг хавф омилларини бартараф этиш мақсад қилинади.

Иккиламчи профилактика касалликларни эрта аниқлаш ва ўз вақтида даволаш чораларини кўришга қаратилган бўлиб, бунинг асосий воситаси профилактик тиббий кўриклар ҳисобланади. Эрта ташхис қўйиш касалликнинг оғир асоратларини камайитириш имконини беради .

Учламчи профилактика эса мавжуд касалликларнинг асоратларини

камайтириш ва беморларнинг меҳнат қобилиятини сақлашга қаратилган тиббий реабилитация тадбирларини ўз ичига олади [4].

Профилактик тиббий кўриклар ички ишлар органлари ходимлари саломатлигини баҳолашнинг энг муҳим усулларида бири ҳисобланади. Улар орқали организмдаги патологик ўзгаришларни эрта босқичларда аниқлаш мумкин бўлади.

Мунтазам тиббий кўриклар юрак-қон томир тизими, нафас олиш тизими, эндокрин тизим ва марказий нерв тизими ҳолатини баҳолаш имконини беради. Айниқса, артериал гипертензия, қандли диабет ва метаболик синдром каби сурункали касалликларнинг эрта аниқланиши муҳим аҳамиятга эга.

Тиббий кўриклар жараёнида психофизиологик текширувларни амалга ошириш ҳам мақсадга мувофиқ ҳисобланади. Бу орқали стресс даражаси, касбий чарчаш синдроми ва психоэмоционал бузилишларни ўз вақтида аниқлаш мумкин [5].

Ички ишлар органлари ходимлари саломатлигини сақлашда соғлом турмуш тарзи муҳим ўрин тутди. Мунтазам жисмоний машқлар юрак-қон томир тизими фаолиятини яхшилайдди, мушаклар тонусини оширади ва стрессга чидамлилиқни кучайтиради.

Рационал овқатланиш ҳам профилактиканинг муҳим таркибий қисми ҳисобланади. Организмнинг энергия сарфи ва физиологик эҳтиёжларига мос овқатланиш ортқча вазн, қандли диабет ва атеросклероз ривожланишининг олдини олади [6].

Зарарли одатлардан воз кечиш профилактик тиббий тадбирларнинг самарадорлигини оширади. Чекиш ва алкоголь маҳсулотларини истеъмол қилиш юрак-қон томир, нафас олиш ва асаб тизими касалликлари хавфини оширади [7].

Юқумли касалликларнинг олдини олишда иммунопрофилактика муҳим

аҳамиятга эга. Ички ишлар органлари ходимлари аҳоли билан доимий мулоқотда бўлганлиги сабабли юқумли касалликларга чалиниш хавфи юқори ҳисобланади.

Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти маълумотларига кўра, вакцинация инсон ҳаётини сақлаб қолишда энг самарали профилактик тадбирлардан бири ҳисобланади. Эмлаш орқали кўплаб юқумли касалликларнинг тарқалиши олди олинади.

Санитария-гигиена қоидаларига риоя қилиш, шахсий гигиена маданиятини ошириш ва иш жойларида санитар талабларни таъминлаш ҳам ходимлар саломатлигини муҳофаза қилишнинг муҳим шартларидан бири ҳисобланади.

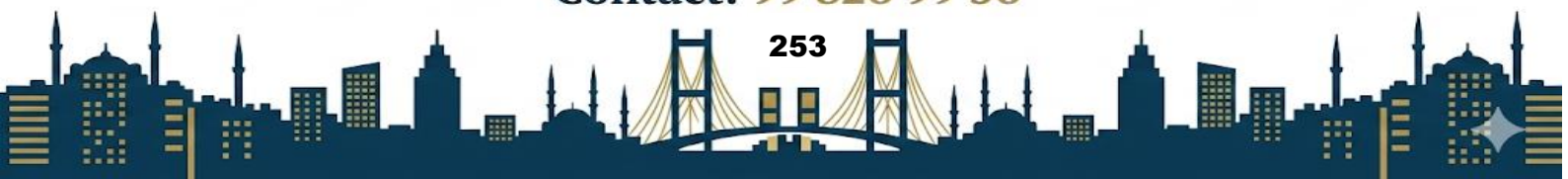
Илмий тадқиқотлар профилактик тиббий тадбирлар мунтазам амалга ошириладиган ташкилотларда меҳнат унумдорлиги юқори бўлишини кўрсатган. Соғлом ходим хизмат вазифаларини аниқ ва самарали бажаради.

Касалликларнинг эрта аниқланиши даволаш харажатларини камайтиради, вақтинчалик меҳнатга лаёқатсизлик ҳолатларини қисқартиради ва кадрлар салоҳиятини сақлаш имконини беради.

Профилактик тиббий тадбирлар натижасида хизмат интизоми мустаҳкамланади, касбий стресснинг салбий оқибатлари камаяди ва умумий хизмат самарадорлиги ошади .

Ички ишлар органлари ходимлари саломатлигини сақлаш давлат ва жамият хавфсизлигини таъминлашнинг муҳим шартларидан бири ҳисобланади. Профилактик тиббий тадбирлар касалликларнинг олдини олиш, уларни эрта аниқлаш ва ходимларнинг меҳнат қобилиятини сақлашда муҳим аҳамиятга эга.

Мунтазам тиббий кўриклар, иммунопрофилактика, санитария-гигиена тадбирлари ва соғлом турмуш тарзини шакллантириш хизмат фаолияти

самарадорлигини оширишга хизмат қилади. Шу сабабли профилактик тиббий тадбирларни янада такомиллаштириш ва уларни амалиётга кенг жорий этиш долзарб вазифалардан бири ҳисобланади.

REFERENCES

1. World Health Organization. *Preventing Disease Through Healthy Environments*. – Geneva: WHO, 2023.
2. Quick J.C., Henderson D.F. Occupational Stress: Preventing Suffering, Enhancing Wellbeing // *International Journal of Environmental Research and Public Health*. – 2016. – Vol. 13(5).
3. Hartley T.A., Violanti J.M. Police Stress and Health: A State-of-the-Art Review // *Policing*. – 2015.
4. Апанасенко Г.Л. Медицинская реабилитация. – Киев, 2018.
5. Карапетян Л.А. Психозэмоциональный стресс у сотрудников правоохранительных органов // *Психопедагогика в правоохранительных органах*. – 2015. – № 2. – С. 45–49.
6. World Health Organization. *Healthy Diet Fact Sheet*. – Geneva: WHO, 2024.
7. U.S. Department of Health and Human Services. *The Health Consequences of Smoking*. – Washington, 2020.
8. World Health Organization. *Immunization Agenda 2030*. – Geneva: WHO, 2023.
9. Burton W.N. Health Risk Assessment and Productivity // *Journal of Occupational and Environmental Medicine*. – 2019.
10. Goetzel R.Z., Ozminkowski R.J. Workplace Health Promotion and Productivity // *Annual Review of Public Health*. – 2018.

